

TATTOO

ART SOTA LA PELL

CaixaForum Barcelona

Del 18 de maig al 28 d'agost de 2022

La mostra analitza els usos del tatuatge en diferents èpoques i cultures i el paper social que exerceix aquesta pràctica ancestral

L'exposició més gran sobre la història del tatuatge aterra a CaixaForum Barcelona

- **Tattoo. Art sota la pell**, produïda i organitzada pel Musée du Quai Branly - Jaques Chirac de París i la Fundació "la Caixa", proposa un viatge al singular univers del tatuatge des d'una visió antropològica i analitza el ressorgiment d'aquest fenomen global.
- La mostra segueix tatuadors i tatuats a través d'èpoques i continents per explorar les confluències que han convertit el tatuatge en una forma d'expressió artística mundial. Entre els tatuadors, hi ha la filipina Whang-od Oggay, de 104 anys, considerada l'última mestra que utilitza el *batok* (tatuatge tradicional fet a mà).
- L'exposició reuneix més de 240 obres històriques i contemporànies entre fotografies, dibuixos, pintures, llibres, audiovisuals i objectes com ara eines, màscares o segells.
- S'hi exposen una vintena de prototips de cossos hiperrealistes emmotllats en silicona i tatuat amb tinta, creats expressament per a aquesta exhibició, a càrrec de mestres d'aquest art de diferents llocs del món: Horiyoshi III, Filip Leu, Mark Kopua, Kari Barba, Colin Dale, Jee Sayalero i la madrilenya Laura Juan, l'obra de la qual reflexiona sobre l'aïllament social i la incertesa durant la pandèmia.

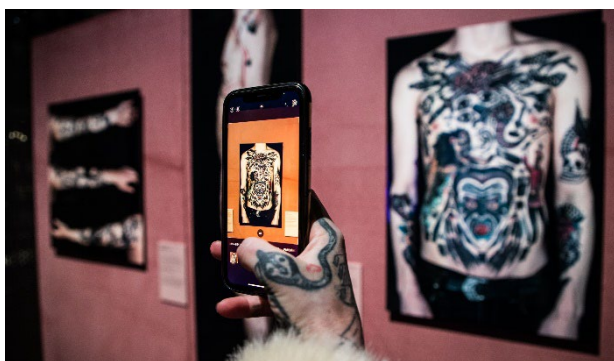
Tattoo. Art sota la pell. Organització i producció: Musée du Quai Branly - Jaques Chirac de París i Fundació "la Caixa". **Comissariat:** Anne Richard, fundadora de la revista *HEY! Modern Art & Pop Culture*. **Dates:** Del 18 de maig al 28 d'agost de 2022. **Lloc:** CaixaForum Barcelona (Av. de Francesc Ferrer i Guàrdia, 6-8).

 @FundlaCaixaCAT @CaixaForum_CAT #CaixaForumTattoo

Barcelona, 17 de maig de 2022. El director corporatiu de Cultura i Ciència de la Fundació "la Caixa", **Ignasi Miró**; el director de Patrimoni i Col·lecció del Musée du Quai Branly, Yves Le Fur; la directora de CaixaForum Barcelona, **Mireia Domingo**, i la comissària i fundadora de la revista *HEY! Modern Art & Pop Culture*, **Anne Richard**, han presentat avui a CaixaForum Barcelona l'exposició *Tattoo. Art sota la pell*.

Produïda i organitzada pel Musée du Quai Branly - Jaques Chirac de París i la Fundació "la Caixa", presenta més de 240 peces de tot el món entre pintures, dibuixos, llibres, silicones amb tinta, eines per tatuar, màscares, fotografies, segells i 9 audiovisuals.

El tatuatge enclou una llarga història tècnica i estètica de més de 5.000 anys, de la qual els tatuadors i les tatuadores són els portaveus diaris. Per primera vegada a Espanya, es podrà veure l'exposició històrica més gran dedicada a aprofundir en el tatuatge com a gest artístic i que ret homenatge als artistes que han fet evolucionar l'art del tatuatge, però el paper dels quals no s'ha reivindicat mai als museus.

La mostra explora, des d'un enfocament antropològic inèdit, els diferents usos del tatuatge al llarg de la història i el paper social que exerceix aquesta pràctica ancestral en les cultures del món: des de la repressió fins a la reivindicació. Així, els visitants viatjaran a través del tatuatge per tots els continents,

en descobriran els orígens i veuran com han evolucionat les tècniques i com conviuen en sincretisme diversos corrents vinculats a l'art del tatuatge, que ja és un fenomen mundial.

En ple *boom* del tatuatge, es calcula que el 12 % dels ciutadans d'Europa en porten com a mínim un. Malgrat això, la fascinació pel tatuatge té una llarga trajectòria: des de l'impuls de l'atracció de fira fins a la immediatesa de la cultura de carrer, el tatuatge encarna el desig d'expressar als altres no solament el que som, sinó també el que volem ser, transformant així la pell en un particular llenç.

Cossos hiperrealistes tatuats exposats

Quan el Musée du Quai Branly - Jacques Chirac va iniciar el seu camí amb aquesta exposició a París l'any 2014, va convidar els tatuadors més eminents del moment a crear una obra sobre rèpliques de silicona de diferents parts del cos. Posteriorment, a cada etapa de la seva itinerància per tot el món, la mostra s'ha anat enriquint amb noves obres encarregades a tatuadors de diferents nacionalitats, des de tatuatges tradicionals fins a creacions innovadores.

Disseny de tatuatge en una esquena masculina. Filip Leu. Suïssa. 2013. Silicona. © Musée du quai Branly – Jacques Chirac.

Entre les més de 240 peces exposades s'inclouen 24 prototips emmotllats en un material experimental que reproduïxen de manera hiperrealista parts del cos humà que han estat tatuats per mestres de l'art del tatuatge, entre els quals hi ha els nord-americans **Kari Barba** i **Jack Rudy**, el francès **Tin-Tin**, el japonès **Horiyoshi III**, el suís **Felix Leu**, el tatuador de Nova Zelanda **Mark Kopua**, el danès **Colin Dale**, l'anglès **Xed LeHead** i el polinesi **Chimé**.

Per a l'exposició de CaixaForum Barcelona, s'han inclòs dues noves peces de creació recent: les dels artistes tatuadors **Brian Gomes** (Brasil) i **Taku Oshima** (Japó).

Destaquen també les obres de dos artistes residents a Madrid. L'artista tatuadora madrilenya **Laura Juan** reflexiona en la seva obra sobre l'aïllament social durant la pandèmia a Espanya, la incertesa, el silenciós —i invisible— avançament del virus i la pèrdua de llibertat. L'obra de **Jee Sayalero**, artista tatuador veneçolà, aprofundeix en el terme «istme»: en aquesta petita franja de terra s'hi produeix l'intercanvi entre diferents cultures, amb al·lusions al folklore japonès i a obres d'artistes com ara Pablo Picasso o Salvador Dalí.

Aquestes peces de silicona constitueixen una fita en l'exposició, juntament amb objectes, dibuixos, gravats i fotografies que mostren les pràctiques antigues del tatuatge a tots els continents. Així, el que originalment va ser una inscripció

efímera a l'epidermis d'una determinada persona es pot conservar, estudiar i destacar per donar a conèixer la història i l'estètica del tatuatge.

Un art que va més enllà de la pell

L'exposició, amb obres que provenen en gran part del Musée du Quai Branly - Jacques Chirac, també reuneix un conjunt excepcional de peces d'una cinquantena de prestadors de països com els Estats Units, el Japó, França, Tailàndia o el Regne Unit.

Entre les peces exposades, destaquen elements com ara una ploma elèctrica presentada per l'inventor Thomas Edison el 1877 (i que va ser l'antecedent de la màquina de tatuar actual); un bagul per transportar les eines dels tatuadors ambulants; un retrat en pintura acrílica d'Artoria, una cèlebre artista del *sideshow* de la dècada del 1920; un àlbum original de Rich Mingus, editat per Henk Schiffmacher l'any 2011, amb fotografies, postals i fragments de publicacions periòdiques relacionats amb el tatuatge des del segle XIX; una flauta en forma d'estatueta del període tardà de la cultura maia, amb representacions de tatuatges facials; eines i estris per tatuar del segle XIX provinents d'Indonèsia, Birmània, Tunísia, l'Argentina o Austràlia; i retrats de grups amb els seus tatuatges identificatius, com per exemple, la banda de carrer mara centreamericana o la màfia japonesa *yakuza*.

També reconeix artistes que preserven aquest art mil·lenari, com la tatuadora filipina **Whang-od Oggay**, de 104 anys, considerada l'última mestra que utilitza el *batok* (tatuatge tradicional fet a mà), o els maoris de Nova Zelanda, que practiquen el *moko*, l'«art d'esculpir la pell», símbol de consciència col·lectiva indígena.

Un viatge a les profunditats del tatuatge

El recorregut, amb cinc parades diferenciades, arrenca des d'una perspectiva global per comprendre el vincle del tatuatge amb el que és marginal, la delinqüència i la seva espectacularització. En el segon àmbit, es presenta el tatuatge com un art en moviment i es posa l'accent en la seva expansió pel Japó, l'Amèrica del Nord i Europa, des del seu origen fins avui. A la tercera parada, es mostra el renaixement del tatuatge tradicional a Nova Zelanda, Samoa, la Polinèsia, Indonèsia, Malàisia Oriental, les Filipines i Tailàndia. A partir de la dècada del 1970, sorgeixen noves escoles i s'expandeixen a nous territoris del món com la Xina i Taiwan i també Llatinoamèrica, amb el tatuatge xicano,

aspecte que s'aborda en el quart àmbit. La mostra acaba el recorregut amb una reflexió sobre el tatuatge avui —i el seu afany perpetu per la renovació— i hi diferencia dos corrents: un de marcat principalment per la reinterpretació de gèneres històrics, i un altre que explora les possibilitats de les arts gràfiques, més enllà dels codis clàssics.

1. El tatuatge vinculat al que és marginal i a l'espectacle

El tatuatge com a mitjà gràfic del llenguatge mundial ha canviat de significat al llarg de la història. L'evolució d'aquesta pràctica —que deu el seu nom al *tatau* polinesi (ferida oberta)—, que la tripulació europea del capità Cook va descobrir al segle XVIII, ha estat el resultat d'intercanvis entre països, entre corrents marginals i dominants, entre centres i perifèries. Durant segles va exercir una funció discriminadora, de marca de submissió i de deshonra o de pèrdua d'identitat. Sobreexposat actualment a causa del desenvolupament d'Internet i de l'interès mediàtic que suscita, el tatuatge escriu la seva història contemporània al ritme dels avenços tecnològics.

Des de mitjan segle XIX, el tatuatge es converteix en portador de missatges íntims o socials. Tal com passa en grups ètnics com els maoris, per exemple, que desenvolupen aquesta pràctica de forma identitària i social, en el cos dels tatuats s'imprimeix un llenguatge secret que perpetua tant una llegenda social com uns estils gràfics condicionats per les tècniques rudimentàries de l'època. És en aquest punt que els no tatuats hi comencen a parar atenció i a identificar amb forts prejudicis els tatuats.

El tatuat, considerat marginal, es converteix en un personatge d'espectacle a partir del 1840, amb motiu de la Chicago World's Fair (exposició universal), catalitzadora dels primers circs itinerants, que incorporen els tatuats als seus espectacles al mateix nivell que les dones barbudes o els empassasabres, o bé els instal·len a les casetes exteriors situades a l'entrada de les carpes com a *sideshow*s, atraccions secundàries.

2. Un art en moviment

Des de Marco Polo fins al segle XIII, el tatuatge ha viatjat per mitjà d'expedicions, de la captura de presoners i de les rutes dels aventurers. L'any 1891, la invenció de la màquina de tatuar elèctrica pel nord-americà Samuel O'Reilly va afavorir la difusió del tatuatge. Gran part de

l'efervescència del tatuatge nord-americà va derivar de l'observació de l'*irezumi* japonès. Així, tatuadors nord-americans i japonesos van creuar el Pacífic per intercanviar els seus secrets. Al llarg del segle xx, el diàleg internacional entre activistes es va intensificar, i tatuadors d'arreu del món van començar a crear clubs, el primer dels quals es va fundar el 1953 a Bristol, al Regne Unit. Aquest tipus de trobades va obrir un nou capítol en l'evolució i en la història artística del tatuatge.

En aquest àmbit, l'exposició ret homenatge a la feina de grans mestres que han revolucionat el mitjà del tatuatge contemporani, entre els quals hi ha l'artista **Don Ed Hardy** (nascut el 1945), que ha afavorit els intercanvis artístics internacionals i ha transformat la fascinació per l'art ancestral japonès del tatuatge en energia creativa.

A l'Europa Occidental, la **mòmia Ötzi**, amb més de 4.500 anys, constitueix la prova veraç més antiga de la pràctica del tatuatge. 2.000 anys més tard, alguns dels 200 pobles celtas instal·lats en aquell moment a gran part de l'Europa Occidental (França, Bèlgica, Itàlia, oest d'Alemanya) també mostraven marques al cos.

Al segle XIX, el tatuatge es va renovar i es va estendre per tot el continent: la gent mostrava els seus tatuatges als tuguris, però també en la comoditat de les sales i a la cort; fins i tot els lluien alguns membres de famílies reials europees, i els dissenys eren àmpliament difosos per la premsa popular. Al segle xx, el tatuatge s'incorpora a la història de l'art: als anys vuitanta, el tatuador suís **Felix Leu** (1945-2002), àlies Don Feliz, rebutja qualsevol distinció entre art acadèmic i art popular. Però molt abans que ell, a Londres, **Sutherland MacDonald** (1850-1937), conegut com «el Miquel Àngel del tatuatge», havia fet imprimir a la seva targeta de visita, el 1891, les paraules «artista tatuador».

3. La renovació i la resistència del tatuatge tradicional

El tatuatge tradicional a Oceania i al Sud-est Asiàtic també experimenta una revolució en la seva concepció etnogràfica, tribal o màgica des de finals dels anys setanta: la pràctica del tatuatge antic, sotmesa als intercanvis constants provocats pel desenvolupament dels transports i del turisme, es globalitza i es veu sumida en una xarxa d'influència entre totes les societats a escala mundial.

Per exemple, a Nova Zelanda, el *moko*, tatuatge de corbes i espirals inspirat en els brots de falguera, que era l'ornament específic dels caps i dels guerrers, i avui en dia és considerat un tresor nacional (*taonga*); o a les illes de Samoa, el *pe'a* (tatuatge masculí), que era necessari per aconseguir una esposa i indicava la pertinença al poblat i al grup de joves encarregats de servir i protegir els caps; o el llegat del tatuatge *kalinga*, encarnat avui per l'artista **Whang-od Oggay**, que amb 104 anys és considerada la tatuadora més anciana del món i l'última practicant d'aquest gest mil·lenari que duen a terme les tribus guerreres.

4. Nous territoris tatuats

En aquesta mateixa època sorgeixen noves escoles, indicatives del dinamisme artístic que ha caracteritzat l'evolució del tatuatge contemporani. El 1977, els tatuadors **Charlie Cartwright**, **Jack Rudy** i **Freddy Negrete** ampliaven les fronteres del detall i l'ombrejat. Aquesta nova tècnica del tatuatge xicano es difon tant dins els centres carceraris on empresonaven, sobretot, els membres de les bandes procedents de l'Amèrica Central, com en les poblacions d'origen llatí establertes al territori fronterer nord-americà. Els seus tatuadors tornen a la imatgeria de la seva història i fan girs gràfics mitjançant una relectura audaç del passat: decideixen provocar un ressorgiment dels símbols de l'heroisme cultural en noves composicions i paletes de colors. En aquest punt, el grafit i les seves tipografies específiques, l'art del barri, l'estètica *lowrider* (cotxes personalitzats), la pintura mural o la iconografia religiosa catòlica guanyen terreny sobre la pell.

D'altra banda, a la Xina, el tatuatge sempre ha estat una pràctica ancestral entre les minories establertes en territoris no administrats pel poder del moment degut a la gran llunyania geogràfica. Es prohibeix a la dècada dels seixanta, durant la Revolució Cultural de Mao-Tse-Tung, que ho considera una manifestació de la impuresa i la deshonestedat. No obstant això, la pràctica del tatuatge ressorgeix a partir del 2000 i els artífexs d'aquest renaixement s'inspiren tant en la cultura pop de la indústria de l'entreteniment, amb la seva profusió d'imatges lúdiques (mangues, videojocs, cinema), com en el vast patrimoni de la iconografia històrica xinesa.

5. El tatuatge com a manifestació d'identitat i marca personal

Tot i que el tatuatge no sempre és desxifrabable, constitueix la marca de la relació d'una persona amb si mateixa, de l'individu amb el grup i del

tatuador amb el tatuat. Després dels estils iniciats pels tatuadors **Leo Zulueta** i, més tard, **Alex Binnie**, **Xed LeHead** i **Yann Black**, una nova generació ha encaminat el tatuatge cap al tercer mil·lenni.

Avui en dia s'hi distingeixen dos corrents: d'una banda, un corrent que basa el seu treball en la reinterpretació de gèneres històrics i que afegeix a l'*irezumi* japonès, al tatuatge de la vella escola americana o al *fine line* xicano la vena salvatge del tatuatge rus del gulag o la descarnada línia francesa; i d'altra banda, un corrent que formula estètiques alliberades dels codis clàssics per explorar les possibilitats de les arts gràfiques, en les quals les tipografies, els píxels, les trames i els esquemes donen lloc a altres tipus de motius i composicions que s'acosten a l'abstracció.

Més enllà de la sala d'exposicions

Com és habitual, l'exposició va més enllà de la sala amb la publicació a càrrec de la Fundació "la Caixa" d'un catàleg de la mostra i l'organització d'un programa d'activitats complet.

L'especialista **Clara Peñalver** coordinarà el cicle *Tot sobre el tatuatge* que inclou conferències i taules rodones que tractaran el fenomen des d'òptiques tan diverses com la història, l'art, l'espiritualitat, la ciència, la moda o la salut mental, amb la participació de **Sandra Martínez Rossi**, **Mik Garreta**, **Cristina Vara Ocón**, **Laura Cubero**, **Josep Martí**, **Mariló Fernández**, **Mónica Salmerón** i **Lorena Maria Soria Reyes**.

La nit del 17 de juny serà la **Nit del Tatuatge**, que unirà tatuadors de prestigi internacional treballant en directe amb xerrades, art urbà i música.

ACTIVITATS AL VOLTANT DE L'EXPOSICIÓ

CONFERÈNCIA A CÀRREC DE LA COMISSÀRIA

Dimecres 18 de maig, a les 19 h

Anne Richard, sota el pseudònim d'Anne & Julien, Anne de HEY! o Rosita Warlock, treballa des del 1986 en el mercat de l'art, la indústria musical, el còmic i els mitjans de comunicació. En l'actualitat es defineix com la fundadora de HEY! Modern Art & Pop Culture, una estructura multidisciplinària que combina una revista d'art bilingüe que es llegeix a tot el món, exposicions per a institucions i espectacles per al circ. Artífex de nombrosos projectes, com ara l'exposició "Tatoueurs, Tatoués" al Musée du quai Branly - Jacques Chirac de París el 2014, que arriba a Espanya amb el títol "Tattoo. Art sota la pell", el seu coneixement i domini de les subcultures, com també una implicació ferma en els camps de l'art, el reportatge i l'edició, l'han convertit en una agent important del panorama cultural europeu d'avantguarda, amb grans èxits tant en l'àmbit francès com l'internacional.

TOT SOBRE EL TATUATGE

Cicle de conferències

Del 26 de maig al 17 de juny del 2022

Cicle de conferències i taules rodones comissariat per **Clara Peñalver**, assessora creativa i autora, sota el pseudònim Leo Quiroga, del llibre *Tatuados. El mundo del tatuaje: de la transgresión a la tendencia*.

Història, cultura, art, espiritualitat, ciència, moda o salut mental. El tatuatge, com un dels fenòmens socials del nostre temps, no es pot entendre només fixant-nos en l'actualitat. La proposta següent té com a objectiu oferir una lectura cap al passat per entendre el present del món del tatuatge.

- **LES OMBRES DEL TATUATGE. DE L'ALTERITAT AL MAINSTREAM**

Dijous 26 de maig, a les 19 h

En aquesta sessió s'analitzarà, d'una banda, el vessant més fosc del tatuatge, des del seu ús com a càstig, com passava a la Xina o al Japó, fins a la utilització d'aquest art tradicional com a marca distintiva dels membres d'organitzacions criminals. I, de l'altra banda, es plantejarà si en l'actualitat l'estigma persisteix o la pràctica del tatuatge ja ha aconseguit l'aprovació i l'admiració de la societat, fins i tot per convertir-se en moda. A càrrec de: **Mik Garreta** és divulgador de l'art del tatuatge i fundador de les Convencions Internacionals de Tatuatge a Espanya. Després de més de vint-i-cinc anys, és

considerat un referent en la indústria i un expert de la història marginal del tatuatge.

Cristina Vara Ocón és doctora en Història Contemporània per la Universitat de Granada i professora d'Història i Història de l'Art al Centre de Llengües Modernes de la mateixa universitat. És experta en la criminalitat, l'ordre penal i els mecanismes de control social a l'Espanya vuitcentista.

Laura Cubero, directora de la Baum Fest Barcelona Tattoo Expo, té més de vint-i-cinc anys d'experiència en l'organització de festivals sobre tatuatge i art urbà. La seva tasca l'ha portat a comprendre la gran evolució del tatuatge a Espanya durant les últimes dècades.

- **EL COL·LECCIONISTA DE PELLIS**

Dijous 2 de juny, a les 19 h

Quines motivacions porten un ésser humà a atresorar pells tatuades? Quines dimensions té aquest tipus de col·leccionisme? Són casos aïllats o està més estès del que, *a priori*, podríem esperar?

A càrrec de **Josep Martí**, doctor en Antropologia Cultural i investigador a la Institució Milà i Fontanals del CSIC (Barcelona). Entre els seus temes de recerca principals hi ha l'antropologia de la música, de les creences i del cos.

- **TATUATGE ARTÍSTIC DE REPARACIÓ**

Dijous 9 de juny, a les 19 h

Hi ha cicatrius que marquen el cos i que poden provocar seqüeles emocionals fruit de l'experiència traumàtica que ha originat la cicatriu o de la seva aparença estètica. El tatuatge artístic de reparació ajuda moltes persones a retrobar-se amb si mateixes i a mirar cap endavant després d'haver patit malalties com ara el càncer de mama. A càrrec de:

Mariló Fernández és impulsora del projecte UNTAP de tatuatge reparador en suport del càncer de mama i especialitzada en pells afectades per cicatrius.

Mónica Salmerón és ginecòloga cirurgiana de la Unitat de Cirurgia de Mama de l'Hospital Regional de Màlaga i coordinadora de la Unitat de Mama de l'Hospital Vithas Salud de Granada.

Lorena Maria Soria Reyes és psicòloga sanitària de l'Associació ASAMMA, especialitzada en atenció a dones afectades per càncer de mama.

Sessió moderada per **Clara Peñalver**, comissària del cicle d'activitats relacionades amb l'exposició.

- **UNA HISTÒRIA DEL TATUATGE**

Dimecres 15 de juny, a les 19 h

El tatuatge, tal com el coneixem avui dia, prové d'una història plena de llums i ombres. Entre els segles XVI i XIX, els nadius de molts racons del món van haver

Dossier de premsa

d'abandonar el seu sistema de vida per adoptar l'imposat pels invasors. Una de les moltes pràctiques culturals que els van prohibir va ser el tatuatge, que va irrompre a la societat europea i va desestabilitzar la visió occidental sobre la pròpia configuració corporal. No obstant això, aquells dissenys ancestrals van sobreviure sota un biaix etnocèntric que encara perviu en l'actualitat.

A càrrec de **Sandra Martínez Rossi**, llicenciada en Belles Arts per la Universitat de Rosario (Argentina) i Doctora en Belles Arts per la Universitat de Granada (Espanya). És professora a la Universitat de Màlaga (UMA). I com a autora, ha escrit el llibre *La piel como superficie simbólica. Procesos de transculturación en el arte contemporáneo* (2011, FCE i 2a ed. 2017).

NIT TATTOO**Divendres 17 de juny, a les 20 i 22 h**

CaixaForum Barcelona es convertirà per una nit en l'epicentre de l'escena internacional del tatuatge.

- Tres tatuadors de prestigi mundial, **Paula Cruz** (Vikingo), **Carlos Fabra** (realisme) i **Víctor Chill** (New School i realisme), ens mostraran el seu estil característic i tatuaran en directe.
- Hi haurà xerrades de les especialistes **Mery Cuesta**, **Eva Campos Navarro** i **Laura Cubero**, que analitzaran la pràctica del tatuatge des de perspectives tan variades com ara la simbologia de la calavera, el tatuatge en el món del cinema i la literatura o l'evolució que ha experimentat durant un quart de segle la convenció principal d'aquest art al nostre país.
- A més, durant tota la vetllada, l'artista i tatuador **Albert Bonet** pintarà un grafit en directe.
- Finalment, el **Trio Mejunje** acompanyarà el desenvolupament de les activitats programades a ritme de *latin jazz*.
- Es podrà visitar l'exposició, la llibreria i la cafeteria fins a les 23.30 h

L'acte, en col·laboració amb Baum Fest, estarà conduït per **Josep Pastor**.

VISITES COMENTADES A L'EXPOSICIÓ

- **Públic general**
Dijous, a les 18.30 h / Divendres, a les 17 h / Diumenges, a les 11 h
- **Visita intergeneracional (a partir de 10 anys)**
Dissabtes, a les 11h
- **Grups i grups amb necessitats especials**
Horaris a convenir
- **Visites escolars (a partir d'ESO)**
Visites dinamitzades i visites comentades. Horaris a convenir.

SERVEI DE MEDIACIÓ

De dilluns a divendres de 17.30 a 19.30 h i dissabtes, diumenges i festius de 11 a 14 i de 16.30 a 19.30 h, hi haurà un educador a la sala a disposició del públic per a qualsevol dubte o comentari sobre l'exposició.

Servei gratuït inclòs amb l'entrada.

Àrea de Comunicació de la Fundació "la Caixa"

Josué García: 638 14 63 30 / jgarcial@funcionlacaixa.org

Sala de Premsa: <https://prensa.fundacionlacaixa.org/ca/>

 [@FundlaCaixaCAT](#) [@CaixaForum_CAT](#) [#CaixaForumTattoo](#)